

**T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
TÜRKİYE KÜLTÜR PORTALI PROJESİ**

Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY

2009
ANKARA

2.1. Anadolu'da İlk Yerleşmeler

2.1.1. Çatalhöyük

Anahtar Kelimeler: Çatalhöyük

Daha çok Anadolu'nun güneyinde yoğunlaşmış bulunan Erken Neolitik Çağ höyüklerinden en ünlüsü Konya sınırları içindeki Çatalhöyük'tür. Çatalhöyük 450 x 275 m boyutlarında ve 17 m yüksekliğinde olup birbirini takip eden 14 yapı katından oluşmaktadır. Yapılan kıyaslamalara göre, M.O. 7024-6449 yılları arasında tarihlenen Çatalhöyük'ün binden fazla konuta sahip olduğu ve 5-10 bin kişilik bir nüfus barındırdığı hesaplanmıştır. Konuya ilgili detaylı bir çalışma yapan Veli Sevin'in verdiği bilgilere göre Çatalhöyük Erken Neolitik Çağ konutları, tek katlı ve düz damlidir. Taş temelsiz kerpiç duvarlar zaman zaman ahşap dikme ve kırışlerle desteklenmiştir. Evler birbirine bitişiktir ve dışa bakan yüzleri, aralarında hiçbir açıklık olmaksızın kör bırakılarak bir tür ilkel savunma sistemi gerçekleştirilmiştir. Mahalleler oluşturacak biçimde kümelenmiş evlerin arasında sokak bulunmaz; ancak zaman zaman büyük avlulara ve ağıllara yer verilmiştir. İçlerindeki buluntulara ve süslemelerine göre kimleri kutsal olarak nitelenen bu yapıların iç düzenlemeleri aynıdır. Genellikle kapısız olan bu yapılara damlardaki bir açıklıktan ahşap merdivenlerle girilebiliyor, esas oda ile depolar arasındaki geçiş ise zeminden yüksekte açılmış, deliklerle sağlanıyordu. Odaların içinde ocak ve fırılardan başka, duvar diplerinde kerpiçten sekiler yer almaktaydı. Oturmak ve yatmak için kullanılan bu şekillerin altında aile bireylerinin mezarları vardı.

Evler ve kutsal alanlardaki kerpiç sekilerin altında çoğunuğu kadın ve çocuklara ait 500 kadar mezar ele geçmiştir. Erkek mezarlarında çakmaktaşları kamalar, ok, mızrak uçları, mermer topuz başları, obsidyen bıçaklar, orak dilgileri, kazıcıcalar, kemik toka ve çengeller ile kilden damga mühürler; kadın mezarlarında ise boya paletleri, obsidyen aynalar, kemik iğneler, yeşil taştan minik gerdanceler, pişmiş toprak, bakır ve çeşitli taşlardan boncuklar ele geçirilmiştir.

Çatalhöyük'ün ilk sakinleri, eski mağara döneminin avcılarına benzer şekilde, avcılık ve bereketle ilgili olarak yaşadıkları mekânlarının iç duvarlarına resimler yapmaktadır.

Evler ve kutsal alanlarda bulunmuş boyları 30 cm'yi aşmayan heykelcikler eski yapı katlarında daha çok mermer, su mermeri ve kireçtaşları gibi taşlardan; yeni yapı katlarında ise çoğu kez kilden yapılmış ve boya ile bezenmiştir.

Elde edilen bulgulara göre Çatalhöyük'te onceleri pişmiş topraktan çanak, çömlek ve eşya yapımı tespit edilememiştir. Kaplar daha çok ahşaptan yapılmış ya da sazlardan sepetler örülülmüş olup sayıları çok az olan taş kaplar lüks eşya niteligidir.

Çatalhöyük'te X. yapı katından itibaren bakır ve kurşundan, boncuk, yüzük, iğne ve bız yapımı tespit edilebilmiştir. Bakır ve kurşun madenleri bilinmekte ve kullanılmaktadır.

Ekonomisi tarım, hayvancılık ve ticarete dayanan Çatalhöyük'te ekmeklik buğday, arpa, bakla, bezelyegiller ve mercimek gibi ürünler yetiştirilmekte idi. Sığır, koyun, keçi, domuz ve köpek evcilleştirilmiştir. Avcılığın hâlâ önemli bir yeri vardır.

Çatalhöyük duvar resimleri ve ev içi süslemelerinde elde edilen boğa başları, kadın betimlemeleri ve panterlerin yer aldığı kabartmalar hakkında mitolojik yorumlar yapılmaktadır.

Kaynak (Source):

Atlaslı Büyük Uygarlıklar Ansiklopedisi, Eski Anadolu Ve Trakya, Başlangıcından Pers Egemenliğine Kadar; Haz. Veli Sevin; [İletişim Yayınları], İstanbul 2003, s. 319.

Haklar (Rights): (Telif ve kullanım hakları ile ilgili bilgiler.)

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca hazırlanan tüm içeriğin her türlü ortamda umuma arz yetkisi sınırsız süreyle Kültür Turizm Bakanlığına devredilmiştir. Bakanlık sonraki zamanlarda hazırlanan içerikle ilgili düzeltme, ekleme, silme veya yayından kaldırma hakkına sahiptir.

Kaynağı Hazırlayan	Konu Editörü	Proje Yöneticisi
Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. H. Hale KÜNÜÇEN

2.1.2. Aşıklıhöyük

Anahtar Kelimeler: Aşıklıhöyük

Aksaray'ın 25 km güneydoğusunda ve Melendiz Çayı'nın kıyısında yer alan Aşıklıhöyük yaklaşık 230 m civarında ve 8 m yüksekliğindedir.

Burada yapılan kazılar sonucu elde edilen bilgilere göre bu höyükteki konutlar genelde bitişik düzenlidir. Aralarında bazen avluların da yer aldığı mahalleler şeklinde oluşmuştur. Tamamen kerpiçten oluşan bir, iki veya üç odalı dörtgen mekânlı yapılar, düz damlidir olup kapıları yoktur. Evlere damda bırakılan bir açıklıkta girilmekte, avlular ve damlar ise günlük işlerde kullanılmaktadır.

Aşıklıhöyük'ün ilk sakinlerinin gıdalarının büyük bir bölümünü koyun ve keçi ile o dönemde henüz evcilleştirilmemiş olan sığır ve domuz eti teşkil etmektedir. Tarımı henüz bilmeyen bu toplum genelde yabani yemişleri ve bitkisel yiyecekleri toplama suretiyle elde edebilmektedirler

Kaynak (Source):

Atlaslı Büyük Uygarlıklar Ansiklopedisi, Eski Anadolu Ve Trakya, Başlangıcından Pers Egemenliğine Kadar; Haz. Veli Sevin; [İletişim Yayıncılık], İstanbul 2003, s. 319.

Haklar (Rights): (Telif ve kullanım hakları ile ilgili bilgiler.)

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca hazırlanan tüm içeriğin her türlü ortamda umuma arz yetkisi sınırsız süreyle Kültür Turizm Bakanlığına devredilmiştir. Bakanlık sonraki zamanlarda hazırlanan içerikle ilgili düzeltme, ekleme, silme veya yayından kaldırma hakkına sahiptir.

Kaynağı Hazırlayan	Konu Editörü	Proje Yöneticisi
Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. H. Hale KÜNUÇEN

2.1.3. Truva (Troia)

Anahtar Kelimeler: Truva (Troia)

Çanakkale'nin yaklaşık 25 km güneybatısındaki Hisarlık Tepesi üzerine kurulmuş olan höyük 20 m yüksekliğinde, 200 x 150 m boyutlarında olup 46 yapı katından oluşan 9 kentin üst üste kurulmasıyla oluşmuştur.

Truva'nın kuruluşu M.Ö. 3000 yıllarına kadar indirilmektedir. Şehirde taş temelli, kerpiç duvarlı, salonu olan evler ortaya çıkarılmıştır. Evlerde mergaron adı verilen ocaklar bulunmakta idi. Ayrıca kırmızı ve siyah boyalı vazolar, tunc ve altından yapılmış süs eşyaları da bulunmuştur.

Kaynak (Source):

Atlaslı Büyük Uygarlıklar Ansiklopedisi, Eski Anadolu Ve Trakya, Başlangıcından Pers Egemeliğine Kadar; Haz. Veli Sevin; [İletişim Yayınları], İstanbul 2003, s. 319.

Memiş, Ekrem; **Troya ve Troyalılar (Troyalılar Türk müdür)**, Konya 2005, s. XII + 190.

Şahin, Halük; **Troyalılar Türk müdü? Bit Mitosun Dünü, Bugünü, Yarını**, İstanbul 2004, s. 136.

Haklar (Rights): (Telif ve kullanım hakları ile ilgili bilgiler.)

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca hazırlanan tüm içeriğin her türlü ortamda umuma arz yetkisi sınırsız süreyle Kültür Turizm Bakanlığına devredilmiştir. Bakanlık sonraki zamanlarda hazırlanan içerikle ilgili düzeltme, ekleme, silme veya yayından kaldırma hakkına sahiptir.

Kaynağı Hazırlayan	Konu Editörü	Proje Yöneticisi
Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. H. Hale KÜNÜÇEN

2.1.4. Boğazköy

Anahtar Kelimeler: Boğazköy, Boğazkale, Hattuşa

Hittit başkenti Hattuşa (Boğazköy) Çorum ilinin Boğazkale ilçesindedir. Kentin tarihsel geçmişi M.Ö. VI. binyila kadar uzanır. Sürekli yerleşim ise M.Ö. III. binyılın sonlarından itibaren başlamıştır. M.Ö. XIX. yüzyılda Hattuş adıyla, içinde Asurlu tüccarların da yaşadığı bir pazar yeri ve beylik merkeziydi. M.Ö. XVII. yüzyılın ortalarına doğru yakılıp yıkılan bu kent çok geçmeden Hattuşa adıyla yeniden kuruldu ise de M.Ö. 1180 yıllarından sonra önemini tamamen yitirdi. M.Ö. XII/XI. yüzyılda Büyükkaya'da küçük bir Demir Çağ yerleşmesi kuruldu ve burası M.Ö. IX.-VIII. yüzyıllarda giderek büyüyerek bir Frig kalesine dönüşmüştür.

Önceleri kuzeydeki alçak alanda kurulan Hattuşa, I. Şuppiluliluma'dan sonra güneydeki Yukarı Şehir'in inşa olunmasıyla etkinliğini imparatorluğun yıkılışına kadar sürdürdü. Yukarı Şehir'de törensel amaçlara hizmet etmek üzere 31 tapınak saptandı. Dinsel törenler sırasında uçtaki Yer Kapı'nın (Sfenksli Kapı) da önemli bir işlevi vardı. Buradaki 71 m'lik yer altı geçidi yine törensel amaçlara hizmet etmekteydi. Halka ait konutlar ve mahalleler Yukarı Şehrin dışında tutulmuştu. Arslanlı Kapı'nın iki yanında, kenti kötülüklerden koruyan kükrer durumda iki arslan kabartması vardır.

Hittit mimarlığında resmî yapıların duvarlarında çoğu kez kesme taş bloklardan yararlanılmıştı. Birbirine son derece usta geçmelerle kenetlenen bu bloklar üzerinde de, güneşte kurutulmuş kerpiçler, sıralar hâlinde yerleştiriliyordu. Duvarların direncini artırmak üzere sık sık ahşap hatıllar ve dikmeler kullanılıyordu, bunların üzeri sıvanıyordu. Tahta dikmelerin taş duvar içine çakılabilmesi için döşek taşları üzerine yuvalar açılıyordu. Yumuşak zeminler üzerinde kurulacak olan duvarların temelleri ahşap bir yatak üzerine oturtuluyordu. Kimi önemli yapılarda kapı eşikleri, Büyük Tapınak'ta olduğu gibi tek parça taş bloklardan oyulmuştu.

Hattuşa.jpg

Hattuşa (1).jpg

Hattuşa (2).jpg

Hattuşa (3).jpg

Hattuşa (4).jpg

Hattuşa (5).jpg

Kaynak (Source):

Atlaslı Büyük Uygarlıklar Ansiklopedisi, Eski Anadolu Ve Trakya, Başlangıcından Pers Egemenliğine Kadar; Haz. Veli Sevin; [İletişim Yayınları], İstanbul 2003, s. 319.

Seher, Jürgen; **Hattuşa Rehberi, Hittit Başkentinde Bir Gün**, İstanbul 2002, s. VI + 188 + 1 Kroki.

Haklar (Rights): (Telif ve kullanım hakları ile ilgili bilgiler.)

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca hazırlanan tüm içeriğin her türlü ortamda umuma arz yetkisi sınırsız süreyle Kültür Turizm Bakanlığına devredilmiştir. Bakanlık sonraki zamanlarda hazırlanan içerikle ilgili düzeltme, ekleme, silme veya yayından kaldırma hakkına sahiptir.

Kaynağı Hazırlayan	Konu Editörü	Proje Yöneticisi
Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. Abdulhaluk Mehmet ÇAY	Prof. Dr. H. Hale KÜNÜÇEN

